Valtuustoaloite Tervapääskyjen pesäpaikkojen lisääminen ja turvaaminen

Kunnanvaltuusto 14.09.2026 § 65

Valtuutettu Satu Orajärvi ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 14.9.2026:

”Kesäiltoihin kuuluu Mäntsälässäkin korkealla taivaalla kaartelevat sirppisiipiset tervapääskyt ja niiden kirskuva ääni. Valitettavasti tämä ääni on käynyt aiempaa huomattavasti harvinaisemmaksi. Tervapääskykanta on vähentynyt maassamme 40 vuodessa jopa 60 %, ja se onkin luokiteltu Suomessa erittäin uhanalaiseksi. Siksi tervapääskyt tarvitsevat apua.

Tervapääsky elää koko elämänsä ilmassa, jossa se syö, nukkuu ja parittelee. Ainoa paikka, johon se laskeutuu, on pesä. Tervapääskyt käyttävät samaa pesäkoloa vuodesta toiseen koko elämänsä ajan. Hyvät pesimäpaikat ovatkin tervapääskyjen säilymiselle elämän ja kuoleman kysymys.

Valtaosa maamme tervapääskyistä pesii rakennuksissa, pöntöissä ja muissa ihmisen tekemissä rakenteissa. Tärkein tunnistettu syy kannan taantumiseen on pesäpaikkojen tuhoutuminen. Tervapääskyjen pesimäpaikat ovat luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja ympäri vuoden (myös pesimäajan ulkopuolella), ja pesien hävittämiseen julkisivu- tai kattoremontin yhteydessä pitää hakea poikkeuslupa Lupa- ja valvontavirastolta.

Pesiä kuitenkin tuhoutuu, koska vanhojen pesäpaikkojen säästäminen remontin yhteydessä on usein haastavaa, ja joskus jopa mahdotonta. Poikkeusluvista vastaavat viranomaiset velvoittavat hävitettävien pesäpaikkojen korvaamista lajille sopivilla pöntöillä, jotka asennetaan joko remonttikohteeseen tai sen välittömään läheisyyteen. Tämä auttaa tervapääskyjä, mutta usein pesivien parien määrä korvaavissa pöntöissä jää alkuperäistä parimäärää pienemmäksi.

Siksi linnut tulisi huomioida uudisrakennuksissa jo rakennusvaiheessa luomalla uusiin rakennuksiin tervapääskyille sopivia pesäpaikkoja. Tämän voi tehdä asentamalla uusien rakennusten ulkoseinille räystäiden alle tekopesiä tai pönttöjä. Lisäksi pönttöjä voi asentaa jo olemassa oleviin riittävän korkeisiin rakennuksiin.

Koska suurin osa tervapääskykannasta pesii rakennuksissa, on kunnalla hyvät mahdollisuudet edistää lajin säilymistä omilla toimillaan. Tervapääskypönttöjen kustannukset ovat hyvin vähäisiä verrattuna rakennushankkeiden kokonaiskustannuksiin, tyypillisesti muutamia kymmeniä euroja pesäpaikkaa kohden. Pönttöjen avulla voidaan tehokkaasti parantaa tämän erittäin uhanalaisen lajin pesimämahdollisuuksia kunnan alueella. Useat kunnat ovatkin jo aloittaneet tervapääskypönttöjen asennuksen rakennuksiinsa, ja tehneet päätöksen niiden huomioimisesta rakennushankkeissa.

Esimerkkejä myytävänä olevista tervapääskyn pesistä. Pönttöjä voi rakentaa myös itse. Pönttöjen rakentaminen teknisen työn tunneilla oman koulun seinään asennettavaksi, olisi mitä parhainta luonnonsuojelukasvatusta koulujen oppilaille.

Edellä esitetyin perustein me allekirjoittaneet esitämme, että Mäntsälän kunta:

1. Asentaa tervapääskypönttöjä kunnan riittävän korkeisiin rakennuksiin (4-8 m), kuten kouluihin, päiväkoteihin, liikuntahalleihin tai virastorakennuksiin.

2. Sisällyttää uudisrakennushankkeisiin tervapääskyille soveltuvia pesäpaikkaratkaisuja.

3. Huolehtii siitä, että kunnan omistamien rakennusten korjaus- ja julkisivu- tai kattoremonttien yhteydessä olemassa olevat pesäpaikat säilytetään tai korvataan uusilla pesäpaikoilla.

4. Tekee tarvittaessa yhteistyötä paikallisen lintuyhdistyksen kanssa. Lintuyhdistys voi auttaa sopivien pöntötyspaikkojen kartoituksessa ja neuvoa pönttöjen valinnassa ja asennuksessa. Yhdistykseltä saa myös tietoa nykyisistä tiedossa olevista pesäpaikoista.

5. Käynnistää tervapääskypönttöjen asentamisen kunnan rakennuksiin mahdollisimman pikaisesti, mieluusti jo keväällä 2027.

Mäntsälässä 14.9.2026

Satu Orajärvi”

Päätös

Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Valtuustoaloite Tervapääskyjen pesäpaikkojen lisääminen ja turvaaminen

Kunnanhallitus 21.09.2026 § 168

Esittelijä

Kunnanjohtaja Laurila Hannu

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää lähettää aloitteen tekninen ja elinvoimapalveluille valmisteltavaksi.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Tekninen ja elinvoimalautakunta 10.11.2026
640/10.03.01.00.02.00/2026

Vastaus valtuutettu Satu Orajärven ja muiden allekirjoittaneiden valtuustoaloitteeseen koskien tervapääskyjen pesimämahdollisuuksien parantamista Mäntsälän kunnassa.

Mäntsälän kunta kiittää aloitteen tekijöitä tärkeästä ja ajankohtaisesta aloitteesta luonnon monimuotoisuuden sekä erittäin uhanalaisen tervapääskyn suojelemiseksi. Aloitteessa esitetyt huolet lajin kannan taantumisesta ja pesäpaikkojen vähenemisestä ovat perusteltuja, ja kunta jakaa näkemyksen siitä, että lähiluonnon ja sen lajiston vaaliminen on yhteinen asia.

Kunta on tarkastellut aloitteessa esitettyjä toimenpiteitä teknisen ja elinvoimapalvelualueen näkökulmasta:

Olemassa oleva sääntely ja korjausrakentaminen (Kohdat 3 ja 4)

Kuten aloitteessakin todetaan, tervapääskyjen pesimäpaikat ovat luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja ympäri vuoden. Mäntsälän kunta noudattaa kaikissa omissa korjaus-, julkisivu- ja kattoremonttihankkeissaan voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä viranomaisohjeistuksia. Mikäli kunnan omistamissa kiinteistöissä havaitaan tai tiedetään olevan tervapääskyn pesiä, hankkeissa toimitaan poikkeuslupaehtojen mukaisesti ja pesäpaikkojen korvaamisesta huolehditaan. Kunnan viranhaltijat tekevät jo nykyisellään tarvittaessa yhteistyötä eri ympäristö- ja asiantuntijatahojen kanssa parhaan käytännön toteutuksen varmistamiseksi.

Uudisrakentaminen ja lisäasennukset (Kohdat 1, 2 ja 5)

Aloitteessa ehdotetaan uusien velvoitteiden sisällyttämistä uudisrakennushankkeisiin sekä laajamittaista tekopesien ja pönttöjen asentamista kunnan olemassa oleviin kiinteistöihin nopealla aikataululla keväästä 2027 alkaen.

Vaikka yksittäisen pesälaatikon hankintakustannus on vähäinen, kiinteistökantaan kohdistuvat järjestelmälliset asennukset ja niiden velvoittaminen osaksi uudisrakennushankkeita aiheuttavat kunnalle muita pitkäaikaisia vaikutuksia, joita ovat muun muassa:

- **Hygienia- ja terveysturvallisuustekijät:** Lintujen pesintä kunnan erityissuojelua vaativien kiinteistöjen, kuten koulujen ja päiväkotien, välittömässä läheisyydessä tuo mukanaan hygieenisiä haasteita. Ulosteet ja pesistä kulkeutuva orgaaninen aines voivat aiheuttaa terveysriskejä lasten leikkipaikoilla ja oleskelualueilla. Erityisen kriittisiä ovat keittiöiden lastauslaiturit sekä elintarvikkeiden vastaanottotilat, joissa tiukat omavalvonta- ja terveystarkastusmääräykset (Evira/Ruokavirasto) edellyttävät lintujen pitämistä loitolla elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi.
- **Ylläpito- ja vastuukysymykset:** Korkealle (4–8 metriin) asennettavien pönttöjen huolto, puhdistus, kiinnitysten tarkistaminen ja mahdollisten vaurioiden korjaaminen vaativat säännöllistä henkilöresurssia ja usein erikoiskalustoa (kuten henkilönostimia), mikä lisää kiinteistönhoidon kustannuksia ja työturvallisuusriskejä.
- **Kiinteistöjen rakenteellinen toimivuus:** Uudisrakentamisessa ja takuunalaisissa kohteissa ulkoseinärakenteisiin tai räystäisiin tehtävät kiinnitykset ja jälkiasennukset voivat vaikuttaa rakenteiden takuisiin, tuuletukseen tai julkisivumateriaalien kestävyyteen.
- **Suunnittelun joustavuus:** Rakennushankkeiden suunnittelussa pyritään välttämään suoria, kategorisia lisävelvoitteita, jotta kohteet

voidaan suunnitella tapauskohtaisesti mahdollisimman toimiviksi ja kustannustehokkaiksi.

Koulujen luonnonsuojelukasvatusta koskeva idea on erittäin kannatettava. Koulut ja päiväkodit voivat itsenäisesti osana opetussuunnitelmaansa ja ympäristökasvatustaan toteuttaa pönttöprojekteja, mikäli kohteeseen löytyy turvallinen ja kiinteistön ylläpidon kannalta sopiva sijoituspaikka, voidaan sitä harkita.

Kunnan puistoalueille voidaan viheraluemestarin suostumuksella harkita linnunpönttöjen sijoittamista. Vaihtoehtoisina kohteina voidaan hyödyntää lisäksi vanhoja latoja tai muita soveltuvia rakenteita. Pönttöjen asennuksesta ja säännöllisestä kunnossapidosta vastaisivat järjestöt, seurat tai muut kolmannen sektorin toimijat ennalta sovituissa paikoissa.

Valmistelija

Toimitilapäällikkö Soile Karhinen, soile.karhinen@mantsala.fi

Esittelijä

Tekninen johtaja

Päätösehdotus

Tekninen ja elinvoimalautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle vastauksenaan valtuustoaloitteeseen, että Mäntsälän kunta ei tässä vaiheessa sitoudu aloitteessa esitettyyn järjestelmälliseen ja velvoittavaan tervapääskypönttöjen asennusohjelmaan tai uusiin uudisrakentamisen kriteereihin. Kunta kuitenkin huomioi aloitteen arvokkaat periaatteet siten, että tulevissa rakennus- ja peruskorjaus -hankkeissa luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja paikallisen lajiston huomioiminen pidetään mukana yhtenä suunnittelun taustatekijänä silloin, kun se on kohteen tekniset ja taloudelliset reunaehdot huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Samalla esitetään, että valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Päätös